MILOŠ ŽIVANOVIĆ

ZATVORSKI DANI

Stoji pred ogledalom i gleda sve te dlake. Nikad nije bio bradat. Nije želeo da ima bradu, ali nekako nije ni razmišljao o puštanju brade. Takoreći, nije ni posedovao svest o mogućnosti izrastanja dlaka po licu. Niti je bio u stanju da mu pripiše bilo kakav smisao. I eto, dlake izrastaju, a Aleksander mora da se brije. Sav potreban alat su unapred spremili i uredno poređali ispred ogledala. Hoće da se koncentriše i da sa kutije aparata pročita uputstvo za upotrebu, a sa etiketa na bočicama sazna njihov sadržaj. U tome ga ometaju brojni glasovi iz pozadine, uglavnom nesuvisli, neartikulisani i u krajnjoj liniji nepotrebni - tako ti je to ujutru. Rano ujutru. Ubeđen je da ga špijuniraju kroz ogledalo, proveravaju funkcionalnost njegovih pokreta, možda se i klade da li će pokušati samoubistvo ili neće. Samoubistvo? Čime? Svejedno, počinje da se brije, seče prljave, tršave zulufe i snažno trlja aparatom po obrazu. Pažljivo se posmatra u ogledalu. Sad je skoro napola izbrijan. Glatka koža je crvenkasta, vuče i na roze, upaljena. Faca kao iz jeftinih filmova: bivši marinac ili pripadnik specijalnih desantnih jedinica, inače klošar i alkoholičar, vraća se u grad pošto je saznao da mu je neko zlo silovalo ćerku i zadavilo bivšu ženu te se sad, žedan osvete i zdravog života, posvećuje urednosti i dizanju tegova, baca flašu viskija kroz prozor motelske sobe i odlazi u kupatilo, pere zube i brije se, otkriva nam svoje zapravo lepe i blage crte lica, dok mu oči čudno sijaju (to je zbog nespretno postavljenog reflektora). Ili: sudija koji celog života lažira procese i pomaže organizovani kriminal, zbog grehova na duši odao se razvratu i neurednom životu i nehotice doprineo da njegov prijatelj iz detinjstva bude zverski ubijen od strane moćnog bosa, što ga natera da svoj poslednji slučaj sudi pravedno (tj. u korist preminulog prijatelja) i da se izbavi iz mulja grehova i bolesnih navika, te i njega zatičemo u kupatilu kako blene u ogledalo i sprema se da sa zadriglog obraza skine deset-dana-stare-čekinje i pokaže sjajnu kožu pravednika. Ili: zdrav i jak momak od tridesetak godina, poznat kao Billy-Boy Cox, skoro nag stoji u kupatilu, sa žestokim uživanjem pljuska vodu po sveže obrijanom licu i trgne se kad čuje tresak vrata i jedno žensko: stigla sam i to stigla sam zapali mu maštu te on skoro pokida svoje minijaturne gaće, mišićavo primarno sredstvo delatnosti pljesne ga po stomačnim pločicama, on mu navuče durex rebrasti i ode da skoči na žensko stigla sam.

Mora da je izgubio svest pošto se ne seća kako je stigao do onog hrama. Tamo su ga na stepeništu grubo probudili udarcima svojih špicastih cipela pod rebra i dovukli do vozila. Kad su ušli u dvorište vozač je naglo dodao gas i ukočio tik ispred zgrade. Izvukli su ga i bez reči poveli niz beskrajan i idealno prav hodnik i hodali su i vukli ga, skoro nosili, fanatično užurbanim korakom. Glava mu se klatila na sve strane, video je svetleću liniju neonke na plafonu i znake neke nepoznate azbuke na vratima koja su se ritmično pojavljivala sa obe strane hodnika. Konačno stigoše do željenih vrata, otvoriše ih bez kucanja i zastajkivanja, uvedoše ga u čistu i bleštavu sobu i posadiše na stolicu u sredini.

U znak pozdrava klimnuše mršavom patuljku obrijane glave koji je stajao pored masivnog radnog stola čija bi mu i jedna polovina bila dovoljna za sarkofag, onda se okrenuše na petama i odoše, naglo i sigurno, kao furija, kao Bič Božji. Sedeo je Aleksander na svojoj neudobnoj stoličici i dremljivim pogledom zurio u ćelavog žgoljavka. Nešto svakako nije u redu, javljala se mučna slutnja na zlo, na bol i na čekanje. Patuljak je uporno ćutao i gledao ga, ponekad bi kucnuo prstom po raskošnom sarkofagu. Potrajalo je to, Aleksander ne zna koliko, ali sigurno prilično. Sve dok patuljak nije zaobišao sarkofag i seo u mekanu, mekanu fotelju koja ga skoro pojede pred Aleksandrovim očima.

- Ja sam Psikman, - prozbori fotelja zvonkim glasom, - upravnik ove kazneno-zdravstvene ustanove. Kako se zoveš?

Aleksander je otvorio usta ali umesto odgovora izleteo je užasan kašalj i na kraju je ispalo nešto vlažno i crno i zalepilo se za pod. Gospodin patuljak je pažljivo gledao, podizao obrve i napućio usta kao da hoće da pošalje poljubac.

- Da li znaš zbog čega si ovde, pitao je patuljak dok je Aleksander pokušavao da se smiri. Međutim, opet se zagrcnuo i izbacio onu svetlucavu tvar pravo na sto, pred gospodina upravnika. Gospodin upravnik je opet napućio usta.

- Ja se zovem Aleksander G. Lavinski i nemam pojma zašto sam ovde, - dreknuo je punim plućima Aleksander i u jednom fantastičnom skoku našao se na stolu. Blesnule su buljave oči žgoljavkove kad ga je ščepao za glavu, skoro ga podigavši iz fotelje i prilepio mu vreli poljubac, toliko žestok da su usne prokrvarile, a onda mu jezikom zakačio prednje zube sa unutrašnje strane i izvadio celu veštačku vilicu veličanstvenim trzajem glave, kao kad lav kida antilopin but.

Patuljak je mljackao otromboljenim usnama, oči su htele van iz ćelave glave, Aleksander je klečao na stolu i cerekao se. Međutim, gospodin Psikman otvara jednu od mnogobrojnih fioka i vadi nekakvu palicu, dodiruje njome Aleksandrovu nogu i ovaj ostaje sleđen kao kip. Zatim ga obara na pod, palicom mu prebroji rebra i bubrege i onda mu oba skočna zgloba pomeri iz ležišta.

- Miflif da fi mnogo biftav?! Dobifef ti foje, bavabo bavava. Od danaf fe žovef 0! Je l' jafno?!

Opet su se pojavile furije i odnele ga u sobu. Naravno, onako isprebijan nije mogao da spava. Ipak, želja za snom je prevladala i Aleksander je zaspao. Na nesreću, imao je noćnu moru i toliko urlao da je sam sebe probudio. Došao je neki beli mantil, namestio mu kosti i dao tablete. Ponovo je zaspao i nije se budio do jutarnje sirene.

Na vratima je našao pravilnik u kome je dan bio precizno isplaniran. Posle sirene sobe se automatski otvaraju i prvo što treba da uradi je da ode u kupatilo na kom je pločica sa njegovim imenom. Izlazi u hodnik, vidi puno ljudi u pidžamama i ide za njima. Nađe vrata na kojima piše 0, uđe u kupatilo i zamišljeno gleda svoje dlakavo lice. Oseća se mamurno i ne zna šta da misli o danu koji je upravo počeo.

U svakoj domaćinskoj kući posle jutarnje higijene sledi doručak. I ovde se poštuje isti raspored. Ljudi stoje u urednoj vrsti, drže poslužavnike, izdižu se na prste da vide čega sve ima, da se na vreme odluče šta će to jutros lepo da jedu. Sa ulaznih vrata kuhinje čuje se gužva, Aleksander se okrene i vidi ogromnog čoveka ili mutanta kako se probija kroz kolonu razbacujući komšije na sve strane. Prohujao je i pored njega i snažno ga udario u rame. Taman je Aleksander zamahnuo da mu zabode nož u leđa, kad ga je neko uhvatio za ruku.

- Bolje nemoj, prijatelju, - prozbori mucavo malecki drhtavi crni prut, - to je Bul.

- Je l' to treba da me uplaši?

- Samo ti kažem, bolje nemoj. Nov si, ne znaš... - završi tiho drhtavi crni prut i povuče se na pristojno odstojanje.

Aleksander je dobio svoj obrok i dok je tražio mesto zagledao je i njušio ono na poslužavniku ali nije mogao da mu odredi poreklo. Nagazio je na nešto golemo i tvrdo. Bilo je to golo stopalo kolege Bula. Aleksander je gledao iznenađeno, a Bul je gledao mrko i pokazivao dlakavu unutrašnjost svojih nozdrva.

- Izvini, nisam te video.

Mutant je polako podigao činiju sa glavnim jelom sa Aleksandrovog poslužavnika i otišao u ćošak zaklonjen nekom preraslom ukrasnom biljkom. Utihnuo je zveket posuđa u sali, čak su i kuvari lagano spustili ono što su imali u rukama. Kroz zelenilo je virila životinjska glava koja kao da je prekidala da diše, naduvala se, buljila oči, crvenela i modrela, znojila se obilato. Najzad, dobila je svoju prirodnu boju, Bul je izašao i vratio činiju. Iz nje je visilo sveže, zdravo, tvrdo i preko svake mere veliko i debelo govno. Aleksander baci poslužavnik i uze nož, suludo sevajući očima. Iz dubine sale začuo se drhtavi prutić: nemoj, nemoj molim te. Valjda da bi dokazao opravdanost ovog upozorenja, Bul dohvati jednog kuvara i iščupa mu jezik. Zatim dohvati drugog i poče da mu gura taj jezik duboko u grlo, u dušnik. Aleksander hladnokrvnim i odmerenim udarcem ubode monstruma u vrat i na mestu ga ubije.

Na svoju veliku radost, otkrio je da samo deo propisa iz pravilnika ima obavezujući karakter dok je ostatak dobronamerni savet za najefikasnije ubijanje vremena. Furije i upravnik Psikman nisu bili nimalo srećni zbog njegovog otkrića, ali to nije moglo pomutiti radost i elan koji su ga ispunjavali. Odmah je zatražio pisaću mašinu i papir. Tu je počeo košmar. Posle dobro prospavane noći, vedre i slikovite, Aleksander se bacio na posao. Nije otkucao ni celu stranu, a furije su se pojavile u samici. Pročitali su njegovo pisanije i nešto se došaptavali. Onda ga je jedan gurnuo u ćošak između zida i kreveta i mlatnuo ga palicom za zaleđivanje. Drugi je podigao mašinu i izvijajući se koliko mu kičma dopušta gađao mu glavu. To se ponavljalo dok se mašina nije potpuno raspala na slova, a na Aleksandrovu sreću, bila je prilično stara i klimava. Pošto su mu rane zarasle, ponovo je zatražio mašinu i papir. Izgleda da je neki događaj suviše jasno povezan sa drugim događajem. Poklapanje je bilo tako potpuno da je mislio da doživljava deja-vu. Kad su mu rane zacelile detaljno je proučio pravilnik, ali nije našao nikakvo objašnjenje za svoje patnje. Znao je da patuljasti upravnik sada trlja ruke od zadovoljstva i to ga je izjedalo. Jednom je zatražio papir i olovku. Oprezno je počeo da piše i sve je bilo u redu dok nije završio stranu. Došle su furije, pročitale tekst i zabadale mu olovku u čelo i slepoočnice sve dok se nije pretvorila u strugotinu. Ovo je teško podneo. Jedva je ostao živ. Sledeći put je probao da piše nečitko - nije upalilo. Probao je da piše nečitko na stranom jeziku - nije upalilo. Probao je da piše nečitko na dva strana jezika po dijagonali lista - nije upalilo. Probao je da pravi stripove i da tekst upisuje u minijaturne balončiće, šifrovano, nečitko, magijskim simbolima - nije upalilo. Sada su gotovo sve kosti Aleksandrove lobanje bile uništene i zamenjene platinastim pločama. Znao je da bi mu neki naredni tretman direktno ugrozio mozak. Smirio se za izvesno vreme i pravio se da uopšte ne razmišlja o pisanju. Postao je društven, ako se može tako reći. Pričao je sa nekim gotovo svakog dana. Desetak reči na dan, više nije mogao da podnese. Učio je čudne robijaške sportove, timske i individualne. Gotovo da je postao šampion u ž'kontaminiranju zajedničkih prostorija

otrovnim biljnim dimom''. Jednog dana primio je poruku od upravnika: ž'Dragi 0, znaš li zašto si ovde?''

Kako mu socijalizacija nije jača strana, brzo je našao razonodu koja ne podrazumeva gužvu. Počeo je da šeta. Nisu to bile obične šetnje, nego pravi svakodnevni maratoni. Zahvaljujući njima, upoznao je svaku stopu svih spratova zatvorske ludnice. Ipak, prilično vremena mu je trebalo da otkrije da zgrada ima i podrum i to veoma prostran. Ulaz je pronašao iza jedne zavese za koju je oduvek mislio da skriva pogled na deponiju. Odmah iza zavese stajale su dve furije i uplašile ga svojim očima, šeširima i brčićima.

- Gde si krenuo? - pitali su zlobno.

- Je l' zabranjeno?

- Nije zabranjeno, nego tamo nema ničeg, a ti valjda znaš da treba da paziš šta želiš.

Aleksander je mirno prošao između njih, a oni su kipteli od besa. Hodnik se odjednom suzio, pretvorio u stepenište i krenuo u dubinu. Onda se ispravio i postao široka kružna dvorana, veoma slabo osvetljena.

- Jesi li to ti, Aleksandre G. Lavinski? - pitao je promukli glas odbijajući se o zidove.

- Ja sam.

- Priđi.

- Bih ja, ali mnogo je mračno. Ne vidim te.

Koristeći sistem toplo-hladno, glas je navodio Aleksandra prema sredini dvorane. Stigavši do centra shvatio je da crni krug na podu nije deo arabeske. Kasno - već je upao u nekakvu cev perfektno glatkih zidova. Nije mu prijala stravična brzina propadanja i želeo je da viče, ali stomak mu se podigao i kad je otvorio usta - podrignuo je. To je odjeknulo jezovito i još gore ga preplašilo, jer čoveku sa takvom maštom ne treba mnogo da zamisli esencijalni užas. Na sreću, vožnja nije dugo trajala. Ispao je iz cevi kroz rupu na plafonu neke prostorije i pao na najmekši dušek na svetu. Ležao je na dušeku, a svest je još uvek bila na đavoljem ringišpilu. Kao kroz suze, nazreo je ispruženu ruku sa čašom. Pretpostavio je da je njemu namenjeno, te je nekako uzeo čašu i sasuo osvežavajuću tečnost u grlo. Ringišpil se polako zaustavljao. Pred njim je sedeo Mag Binsester, mitski šaman, legenda zatvorske ludnice o kojoj Aleksander nije znao ništa, jer nije bio društven. Srećom, Mag je bio dobar čovek i nije se uvredio, te je nesporazum brzo otklonjen.

- Da li znaš zašto si ovde?

- Ne.

- Onda me slušaj pažljivo. Nisi me slučajno našao, iako ti možda tako izgleda. Ti si hodao i gledao, a to se radi kad nešto tražiš. Znam da tražiš rešenje za svoj problem. Možeš li da mi odgovoriš zašto si počeo da hodaš i gledaš?

- Zato što ne podnosim gužvu.

- Ne. Koji je prvi uzrok?

- Zato što nisam smeo da pišem.

- Da. Seti se poruke koju ti je poslao PPP.

- Šta je to PPP?

- Prokleti Patuljak Psikman. Sećaš se poruke?

- Da. Vrlo jasno.

- Zatvoren si sa ciljem da više nikad ništa ne napišeš. Ako pokažeš da si izlečen, pustiće te, a u suprotnom ćeš ostati ovde do smrti. Dakle, pred tobom je zadatak. Prepoznaješ li ga?

- Treba da pišem i treba da to radim tako da patuljak ne može da shvati.

- Upravo tako. Ja ću ti pomoći da naučiš tu specijalnu veštinu.

Mag Binsester je ustao talasajući ogromnu crno-belu kosu i svečanim pokretom ruke sa štapom pozvao Aleksandra da pođe za njim.

Danima posle ovog susreta Aleksandra su viđali samo u kupatilu u toku obavljanja jutarnje higijene. Preko dana i noći nije mu bilo ni traga ni glasa. U to vreme su primećene neke čudne pojave. Iz dubine zgrade dopirali su ponekad zvuci, kao neka muzika, ali električna i teška. Čuli su se i glasovi, dugački i izvijeni, a kasno noću i krici i avetinjski zveket. Iz pukotina na podu nekad je cureo dim, crn, plav i beo i mirisao je na nešto ugljenisano. Najgore je bilo kad je izlazio beli dim. Tad je sumor žestoko pritiskao zgradu. Stanovnici su dobijali duplu dozu lekova a upravnik Psikman je gledao kroz prozor i nervozno grickao nokte. Jednom, dok je gledao u gomilu brda na horizontu, daleko izvan zidova, jer to je bilo jedino što se dalo gledati, osetio je lagani potres i prekinuo rutinsko skidanje zanoktica. Odnekud su doprli zvuci kao iz zoo-vrta. A onda - gomila brda u koju je blenuo u deliću sekunde je potonula, nestala, isparila. Napućio je usne i podigao obrve. Brzo se uvukao pod sto, stavio glavu na jastuk, želeo iz sve snage da odmah zaspi.

Aleksander je došao na doručak. Nikad do tada nečiji ulazak u kuhinju nije izazvao veću pažnju. Ljudi su se sklanjali, propuštali ga da prvi uzme obrok i u tom sklanjanju pravili su pokrete slične naklonu. Niko se nije usudio da sedne pored njega. To mu, naravno, nije smetalo, jer uglavnom jedu tako bučno i halapljivo, ubalavljeni komadi im ispadaju iz usta i otimaju se za salatu. Posle jela zatražio je papir i flomaster. Radio je dok nije pao mrak i niko ga nije prekidao. Međutim, posle večere pojaviše se furije. Dograbiše gomilu papira očekujući uspešno čitanje i još jedan tretman, za koji je Psikman tvrdo verovao da će biti poslednji. Gotovo su vrisnuli od iznenađenja - na papiru su bile samo crne vodoravne linije. Jedan se odmah šlogirao, ispao mu je jezik i sline su mu curile niz vrat. Drugi je čupao brčiće i kosu.

- Izađite napolje. Vi ste nepismeni, - reče mirno Aleksander.

Oko ponoći pojavio se lično Mag Binsester. Prošao je dostojanstveno kroz hodnike i zakucao na vrata sobe 0. Cela zgrada je gledala kako se srdačno pozdravio sa Aleksandrom.

- Mogu li da pogledam to što si napisao, - upitao je Mag učtivo.

- Naravno, dragi prijatelju.

Mag Binsester je čitao naglas, ponekad mu je glas drhtao i povijalo se drevno osušeno telo. Iza vrata se osećala radoznala zbrka.

- Eto, - reče pošto je završio čitanje, - ostvario si to baš onako kako si hteo. Ostao je još jedan zadatak.

- Kakav?

- Moraš da ubiješ Prokletog Patuljka Psikmana.

- Da ga ubijem? Kako? Zašto ja?

- Jedino si ti obučen za to. Shvatićeš kako, shvatićeš posle tri noći pripremanja.

Svanulo je jutro posle treće noći bdenja. Aleksander je otišao u kupatilo i detaljno se oprao i obrijao celo telo. Na izlazu ga je čekao Mag.

- Darujem ti ovu amajliju i krštavam te imenom Moldor Binsester, - izgovorio je svečano i pružio mu ogromni zarđali lanac.

Potpuno nag, Aleksander je izašao iz zgrade i krenuo prema glavnoj kapiji. Video je kako je patuljak pretrčao bedeme i skočio pred kapiju.

- 0! Gde ćeš? - prodrao se upravnik.

Ćutke je nastavio da hoda, a stotine furija je stizalo sa bedema i prečilo put prema kapiji. Nešto je tiho počelo da bruji u njegovim grudima. Uskoro je to bilo snažno brundanje koje izaziva vibracije i njemu samom su zubi jako cvokotali. Brundanje je brzo postalo urlik, a Aleksander veliki beli nosorog. Obarao je furije kao čunjeve, lomio im vratove i skidao glave. Lagano je hvatao zalet, galop mu je bivao sve tvrđi i odsečniji, dizao je glavu i stravično rikao. Kad je video da furije ne mogu zaustaviti neman, Psikman je počeo da vrišti i pretvorio se u džinovsku krabu. Ali kraba je bila džinovska samo u odnosu na ono što je Psikman ranije bio - u odnosu na patuljka, a nikako u odnosu na velikog belog nosoroga. Glupi patuljak je konačno napravio grešku. Moldor Binsester je jednostavno skočio na krabu i smrskao sve što se nalazi ispod egzoskeleta. Oklop je ispljunuo veštačku vilicu. Nosorog smače svoj lanac pa jedan kraj uklješti među veštačke zube i gurnu vilicu nazad u oklop, a drugi zakači za svoj rog i onda izjuri kroz kapiju. Galopira Moldor i pobednički vitla prokletog patuljka kroz magloviti vazduh. Trčao je sve do velike pukotine koja je progutala gomilu brda i onda spustivši glavu otkačio lanac i ubacio smrskanu krabu u grotlo.

Beli nosorog Moldor Binsester se propeo na zadnje noge i rikao muziku i govorio svoju tužnu pesmu od koje su svi stanovnici zatvorske bolnice gorko plakali. I dok je govorio gubio je obličje nosoroga, ali je i sve oko njega gubilo obličje. Bedemi bolnice su gubili čvrstinu, savijali se, zgrada se krivila kao oslikana zavesa. Sve što je u tom trenutku čovek Moldor Binsester mogao da vidi, a to je ceo svet, sve se urušavalo i ulazilo u njega, odlazilo natrag u njegovu unutrašnjost.

Zato pije senku večernjeg neba i više ne vidi ništa.